

Åtgärdsplan

Åtgärdsplan 2024–2026 för det brottsförebyggande arbetet

KS 24/0274

Antagen av kommunstyrelsen den 29 maj 2024

(§75)

UPPLANDS-BRO
KOMMUN

Innehållsförteckning

Innehåll

1	Inledning	4
1.1	Syfte	6
1.2	Mål	6
2	Organisation	7
2.1	Trygghet och Säkerhetsutskottet (TSU).....	8
2.2	Strategiskt råd (chefssamråd).....	8
2.3	Beredningsgrupp	9
2.4	Arbetsgrupper	9
2.5	Operativ samordningsgrupp	10
3	Budget	11
4	Prioriterade områden/ Fokusområden.....	11
4.1	Utveckla det utsatta området.....	13
4.1.1	Bakgrund	13
4.1.2	Arbetsgrupp	13
4.1.3	Riktning för arbetsgruppen.....	14
4.2	Förhindra att unga insocialiseras i kriminalitet.....	15
4.2.1	Bakgrund:	15
4.2.2	Arbetsgrupp	16
4.2.3	Riktning för arbetsgruppen.....	17
4.3	Minska våld i nära relationer	17
4.3.1	Bakgrund	17
4.3.2	Arbetsgrupp	18
4.3.3	Riktning för arbetsgruppen.....	19
4.4	Minska skadegörelse	19
4.4.1	Bakgrund:	19
4.4.2	Arbetsgrupp.....	20
4.4.3	Riktning för arbetsgruppen.....	21
4.5	Förhindra välfärdsbrott	21
4.5.1	Bakgrund	21
4.5.2	Arbetsgrupp	22
4.5.3	Riktning för arbetsgruppen.....	23

5	Kunskapshöjande insatser	23
6	Uppföljning och utvärdering	24
7	Referenslista.....	26
	Bilaga 1.....	27
	Bilaga 2.....	30

1 Inledning

Enligt lag (2023:196) om kommuners ansvar för brottsförebyggande arbete åläggs kommuner att aktivt och målinriktat arbeta för att främja trygghet och förebygga brott inom sitt geografiska område. Detta ska göras genom att ta fram en lägesbild över brottsligheten inom kommunen. Med lägesbilden som underlag ska kommunen besluta om en plan för vilka åtgärder som kommunen avser vidta för att förebygga brott. Kommunen ska besluta om en åtgärdsplan senast 1 juli 2024. Syftet med lagen är att det brottsförebyggande arbetet ska bedrivas så effektivt som möjligt, genom kunskapsbaserad praktik vilket är i linje med regeringens nya strategi "Tre barriärer mot brott"¹ som har en tydlig socialpreventiv ansats och förmedlar att insatser behöver göras på samtliga preventionsnivåer (primär-, sekundär och tertiär).

- Primärprevention handlar om att stärka skyddsfaktorer i samhället för att minska risken för att brott begås.
- Sekundärprevention fokuserar på att identifiera och erbjuda stöd till personer i risk att exempelvis hamna i kriminalitet.
- Tertiärprevention är inriktad på att minska återfall i brott.

Lagstiftningen och regeringens strategi understöds av kommunens övergripande vision och mål om att alla invånare ska uppleva att det är tryggt att bo, leva och verka i kommunen. I enlighet med kommunplanens övergripande målsättningar strävar kommunen mot att skapa en trygg och säker miljö för alla invånare. Det innebär att aktivt arbeta för att identifiera och

¹ Barriärer mot brott – en socialpreventiv strategi mot kriminella nätverk och annan brottslighet

adressera riskfaktorer som kan leda till brottslighet och otrygghet, med särskilt fokus på att fånga upp unga i risk innan de hamnar i kriminalitet.

Kommunens vision är att ingen del av Upplands-Bro kommun ska vara utsatt för brottslighet eller upplevas som otrygg. Genom att främja social sammanhållning, öka kunskapen om brottsprevention och stärka samarbetet inom kommunens verksamheter, näringslivet och civilsamhället strävar kommunen mot att förverkliga människors rätt till frihet och personlig säkerhet.²

I denna åtgärdsplan presenteras vilka prioriterade områden kommunen ska fokusera på kommande år, och hur organisering av resurser bör se ut för att realisera kommunens gemensamma mål med att skapa en tryggare och mer inkluderande kommun för alla invånare.

Lägesbilden har tagits fram av trygghetsamordnare i samverkan med representanter från kommunens olika kontor, samt kommunpolis, under början på 2024 och beskriver förekomst av brottslighet och otrygghet i kommunen. Lägesbilden baseras på statistik kring anmälda brott, trygghetsmätningar, Embrace händelserapporteringssystem, enkätresultat, områdesspecifika kartläggningar, medborgardialoger, medarbetardialoger samt kontorspecifik statistik.

Utifrån lägesbilden har denna åtgärdsplan utformats och följande prioriterade arbetsområden tagits fram;

- Det brottsförebyggande arbetet kräver en tydlig organisation, vilken behöver konkretiseras med en tydlig förankring och arbetsgång inom samtliga kontor.
- Fem problembilder lyfts fram med stöd av prioriteringsgrunder. Dessa problembilder är:

² Kommunplan 2024 med planering för 2025-2026.

- ✓ Det utsatta området
 - ✓ Unga som insocialiseras i kriminalitet
 - ✓ Våld i nära relationer
 - ✓ Skadegörelse
 - ✓ Valfärdsbrott
- Kunskapshöjande insatser i det brottsförebyggande arbetet bör tas fram och prioriteras för en ökad samsyn och gemensam grund för samverkan.
 - Kontinuerlig utvärdering och uppföljning av det brottsförebyggande arbetet.

1.1 Syfte

- Att samla och stärka det brottsförebyggande arbetet i Upplands-Bro kommun.
- Skapa ett gemensamt ägarskap för de prioriterade problembilderna.
- Att genom gemensam lägesbild och orsaksanalys skapa förutsättningar för träffsäkra insatser i samverkan.
- Att systematisera uppföljning och utvärdering av genomförda insatser.

1.2 Mål

Att skapa en trygg och säker miljö för alla invånare genom att minska brottslighet och öka trygghet i kommunen.

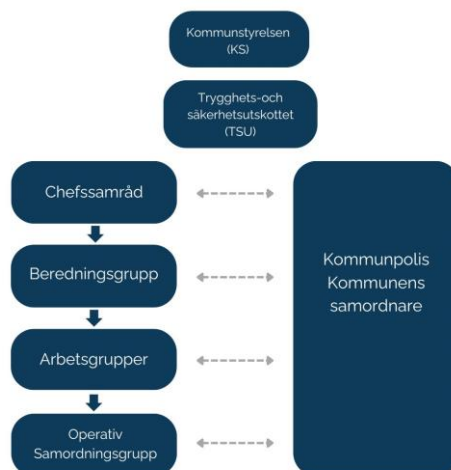
2 Organisation

Lag (2023:196) om kommuners ansvar för brottsförebyggande arbete ger direktioner om hur ett brottsförebyggande arbete ska organiseras i en kommun.

I 10 § framkommer att *kommuner ska verka för att strategiska brottsförebyggande frågor hanteras i ett särskilt forum (strategiskt råd) där kommunen och relevanta aktörer ingår. Rådet ska ledas av kommunen.*

Enligt 11§ ska kommuner även ha en samordningsfunktion för brottsförebyggande frågor, denna ska enligt 12 § *särskilt 1. samordna och stödja genomförandet av kommunens arbete enligt denna lag, 2. utgöra kommunens kontaktpunkt i förhållande till externa aktörer, och 3. bidra till att information om det brottsförebyggande arbetet sprids till kommunens invånare och andra som kan ha intresse eller behov av sådan information.* Enligt 13§ ska *Kommunstyrelsen, eller den nämnd som kommunfullmäktige beslutar, ansvara för ledningen av kommunens brottsförebyggande arbete och för att kontinuerligt rapportera om det brottsförebyggande arbetet till kommunfullmäktige.*

För att bidra till tydlighet och effektivitet i kommunens brottsförebyggande arbete bör organisationsstrukturen se ut enligt följande bild:

2.1 Trygghet och Säkerhetsutskottet (TSU)

Ansvar för det övergripande brottsförebyggande arbetet i Upplands-Bro kommun ligger på kommunstyrelsen. På kommunstyrelsens vägnar har Trygghets- och säkerhetsutskottet i uppdrag att initiera, stödja, samordna, följa upp och utvärdera kommunens insatser kopplade till det brottsförebyggande och trygghetsskapande arbetet. Trygghets- och säkerhetsutskottet leds av kommunstyrelsens ordförande och består av det antal ledamöter och ersättare som Kommunstyrelsen bestämmer.

2.2 Strategiskt råd (chefssamråd)

Chefssamrådet leds av kommundirektören. Forumet är beslutsfattande och ska leda arbetet genom att prioritera problembilder och tillsätta arbetsgrupper för dessa. Chefssamrådet efterfrågar information, tar beslut utifrån förslag och efterfrågar uppföljning.

Chefssamrådet ska även budgetera för, i första hand utifrån ordinarie verksamhetsram, och ge mandat i kommunens brottsförebyggande arbete.

Följande aktörer medverkar i forumet:

- Kommundirektör
- Kommunens enhetschef för Trygghet och säkerhet
 - Samt samordnare
- Lokalpolisområdeschef
 - Samt kommunpolis
- Brandkåren Attundas distriktschef
- Utbildningschef
- Kultur- och fritidschef
- Socialchef
- Samhällsbyggnadschef
- Kommunikationschef

2.3 Beredningsgrupp

Beredningsgruppen leds av Trygghet- och säkerhetsenheten.

Beredningsgruppens uppgift är att vara ”bärande” av sitt kontors lägesbild och det brottsförebyggande arbetets förankring i verksamheten, bidra till information till kartläggning, vara behjälpliga i analys och framtagande av åtgärdsplan samt bevaka behov av brottsförebyggande kunskapshöjande insatser. Beredningsgruppen träffas tätare i samband med framtagande av lägesbild vartannat år.

Följande aktörer medverkar i forumet:

- Samordnare från Trygghets- och säkerhetsenheten
- Av kontorscheferna utsedda personer med ett helikopterperspektiv över kontoret, exempelvis avdelningschefer, strateger, utvecklare etcetera). Minst en representant för varje kontor i kommunen.
- Kommunpolis

2.4 Arbetsgrupper

Arbetsgrupperna baseras på de problembilder som prioriterats i samverkan. Se nedan prioriterade problembilder för en närmare beskrivning av aktuella arbetsgrupper för kommande år, samt dess syfte och ledning. Arbetsgruppernas uppgift är att genomföra fördjupade orsaksanalyser, sätta mål för arbetet och ta fram en konkret handlingsplan (se bilaga 2). Arbetsgruppernas uppgift är även att inventera vilka insatser som görs i kommunen som riktar sig mot att påverka orsakerna till aktuellt problem. Utifrån aktuell forskning och beprövad erfarenhet föreslår grupperna vilka insatser som bör fortsätta, förstärkas, utvecklas och eventuellt avvecklas. Insatserna kan vara kortsiktiga med mer

situationell karaktär, samt mer långsiktiga socialpreventiva, med en brottsförebyggande ansats³.

Arbetsgruppen sätter upp mätbara mål, med indikatorer för att mäta effekterna av insatserna, samt följer upp insatserna. Arbetsgrupperna träffas cirka en gång varje eller varannan månad, beroende på behov och problembild. I början hålls tätare träffar, för att sedan kunna glesas ut när handlingsplan är framtagen och arbetet påbörjats.

2.5 Operativ samordningsgrupp

Operativa samordningsgruppen leds av samordnare på Trygghets- och säkerhetsenheten. Samordningsgruppens uppgift är att varannan vecka samlas för att gå igenom aktuell lägesbild. Deltagare utgår ifrån lägesbilden från Embrace och kompletterar vid behov, samt fördelar och riktar kortsiktiga insatser utifrån aktuell lägesbild, såsom grannstödsbilen, nattvandring och väktarrondering. Gruppen bevakar även aktuella problembilder och skickar vidare relevant information till aktuell arbetsgrupp. Operativa samordningsgruppen kan även lyfta problembilder till beredningsgruppen för fortsatt omhändertagande.

Följande aktörer medverkar i forumet:

- Samordnare från Trygghets- och säkerhetsenheten
- Representant från fältgruppen
- Arbetsledare från kommunens fritidsgårdar
- Kommunpolis
- Representant från områdespolisen
- Representant från väktarbolag Rapid (operativ nivå)

Vid behov bjuds även andra aktörer in, så som skola, bostadsbolag med flera.

³ Situationell prevention handlar kortfattat om att försvåra eller förhindra att ett brott begås och social prevention handlar om att minska människors benägenhet att begå brott.

3 Budget

Det brottsförebyggande arbetet i kommunen ska prioriteras och budgeteras för i samtliga kontor. Arbetet är ett gemensamt ansvar.

För insatser, exempelvis gemensamma utbildningsinsatser, uppkomna händelser etcetera, som kräver ökade medel tas beslut i varje fråga tillsammans med kommundirektör och ekonomichef.

4 Prioriterade områden/ Fokusområden

De prioriterade områdena är:

- Utveckla det utsatta området
- Förhindra att unga insocialiseras i kriminalitet
- Minska våld i nära relationer
- Minska skadegörelse
- Förhindra välfärdsbrott

För att nå effektivitet i arbetet behöver avvägningar göras i vilka problembilder som ska prioriteras i samverkan. Vid prioritering av problembilder har avvägningar gjorts utifrån bland annat EMBRACE prioriteringsgrunder (se Bilaga 1), samt Brås rekommendationer⁴.

⁴ [Prioritera mellan problemen - Brottsförebyggande rådet \(bra.se\)](#).

Hänsyn har tagits till problembildens kostnader och konsekvenser, om problembilden anses vara ett allvarligt samhällsproblem, eller om vi i den lokala kontexten ser en ökning som behöver hanteras. Områden har även valts ut med stöd av prioritering i kommunplanen och samverkansöverenskommelsen mellan Upplands-Bro kommun och Lokalpolisområde Järfälla/Upplands-Bro.

Hänsyn har tagits till vad som oftast fokuseras på, avseende det brottsförebyggande och trygghetsskapande arbetet, i dialog med medarbetare och medborgare.

Efter att problembilder valts ut har en förenklad orsaksanalys genomförts tillsammans med beredningsgruppen. I den förenklade analysen har följande frågor beaktats:

- ✓ *Varför är detta ett problem?*
- ✓ *För vem är det ett problem?*
- ✓ *Vem kan vara med och påverka problemet?*
- ✓ *Vilka hinder ser vi för att påverka problemet?*

Nedan följer en kort bakgrund till varför problembilden valts ut, samt innehåll från den förenklade orsaksanalysen. Denna bakgrund är tänkt att vara en kort introduktion till problembilden och gör inget anspråk i att vara heltäckande. Utökade orsaksanalyser, och vid behov breddad kartläggning, kommer sedan ske i respektive arbetsgrupp.

I övrigt beskrivs även vilka aktörer som anses viktigast att medverka i en arbetsgrupp, samt relevanta samverkanspartners, som kan tänkas bidra till både fördjupad kartläggning, fördjupad orsaksanalys samt framtagande av en konkret handlingsplan.

4.1 Utveckla det utsatta området

4.1.1 Bakgrund

Upplands-Bro kommun strävar efter att alla invånare ska uppleva att det är tryggt att bo, leva och verka i kommunen. I kommunplanen 2024 står det tydligt att det inte ska finnas några utsatta områden i kommunen. Upplands-Bro kommun har ett område som polisen pekat ut som utsatt, Finnsta/Råby. Enligt polismyndighetens definition av ett utsatt område:

”ett geografiskt avgränsat område som kännetecknas av en låg socioekonomisk status där de kriminella har en inverkan på lokalsamhället. Inverkan är knuten till det sociala sammanhanget i området”.

I detta område lever en stor del av invånarna med låg ekonomisk standard, en stor del har endast förgymnasial utbildning och valdeltagandet i området är lågt. Barnfattigdomen i området har ökat under de senaste åren och det går att se stora skillnader på livsvillkor mellan elever som går i skola i kommunens utsatta område jämfört med kommunens skolor som helhet. Detta är viktigt att belysa då fler riskfaktorer och brist på skyddsfaktorer runt ett barn ökar sannolikheten att barnet utvecklar normbrytande beteenden, psykisk ohälsa eller hamnar i utanförskap.

Trots att det gjorts många insatser som både syftar till att bygga bort segregationen i Bro genom samhällsplanering och aktivering av offentliga platser, finns området kvar som ett utpekat utsatt område 2023. Utifrån aktuell lägesbild finns det behov av ett strategiskt kommunövergripande arbete kopplat till de operativa insatser som genomförs, och som ska genomföras.

4.1.2 Arbetsgrupp

Arbetsgruppen bör ledas av Trygghets- och säkerhetsenheten, i nära samverkan med polis och bestå av:

- Samordnare från Trygghets- och säkerhetsenheten
- Utbildningskontoret - Rektorer från skolor och förskolor i området

- Socialkontoret, kopplat till ekonomiskt bistånd, TSI (Tidigt Samordnande Insatser), hembesöksprogram, etc.
- Kultur-och fritidskontoret, Omdaning Bro, Fritidsgård
- Samhällsbyggnadskontoret – Omdaning Bro
- Kommunikationsavdelningen
- Kommunpolis
- Bro Utveckling
- Bostadsbolag

Andra relevanta aktörer:

- Näringslivsenheten
- Arbetsförmedlingen/ Guldjobbet
- Dialogvärdar
- Feriearbetare

4.1.3 Riktning för arbetsgruppen

- Inga utsatta områden i Upplands-Bro Kommun.
- Genomgång av material inrapporterad till Nationella Operativa Avdelningen, NOA.
- Identifiera vilka sårbarhetsfaktorer som ska prioriteras i samverkan.

4.2 Förhindra att unga insocialiseras i kriminalitet

4.2.1 Bakgrund:

Unga som på olika sätt lockas, eller tvingas in i kriminalitet är ett fenomen som uppmärksammas mycket nationellt senaste året. I Upplands-Bro kommun började det redan 2022 framkomma information om att mycket unga individer, främst pojkar, blev gripna för allvarlig brottslighet.

Med hemvist i kommunen finns ett så kallat kriminellt nätverk som är nationellt känt av polisen för att ha ett högt våldskapital och hög förmåga att få med yngre individer. Under 2023 drabbades kommunen av de gängkonflikter som förekom i landet, genom både skjutningar och sprängningar, dock inga med dödliga utfall. Flera unga med hemvist i Upplands-Bro kommun greps även misstänkta för narkotikabrott och grova våldsbrott under 2023.

Under 2023 prioriterades denna problembild i samverkan och en utförlig orsaksanalys genomfördes. Vid djupare analys konstaterades att ungdomar, främst i åldern 12–19 år, i hela kommunen kunde bli indragna i detta. Kontakten med nätverkskriminalitet konstaterades kunna ske överallt där ungdomar möts; på skolor, på fritidsgårdar, utomhus, men framför allt genom sociala medier. De mönster som tidigare varit talande för unga i risk, där en negativ utveckling skedde under en lång tid och där riskfaktorer hos dessa individer kunde ses sen låg ålder, förekom fortfarande. Men en ny målgrupp identifierades även, med ungdomar där riskfaktorerna var frånvarande och ungdomen i stället hade flertalet skyddsfaktorer, såsom fungerande skolgång, aktivt föreningsliv, stabila hemförhållanden, men ändå lockades eller tvingades in i kriminalitet. Den gemensamma nämnaren för detta var oftast narkotikan, framför allt cannabis och tramadol.

Nätverkskriminalitet är ett medialt uppmärksammat problem, och något som har stor påverkan både för de individer som involveras och deras anhöriga i form av lidande och eventuellt utanförskap, men även för samhället i stort då kostnaderna för den grova brottsligheten är stor. Utöver detta är denna typ av

brottslighet något som bidrar till hög upplevd otrygghet för medborgare. I medborgardialoger och medarbetardialoger är det framför allt problembilden kring nätverkskriminalitet som lyfts fram.

Vikten av att stötta “ungdomar på glid” och att fånga upp dessa innan de hamnar i kriminalitet framhålls i Upplands-Bro kommuns *Kommunplan 2024* och unga i risk är sedan tidigare ett prioriterat område i kommunens samverkansöverenskommelse med polisen.

I föregående orsaksanalys sågs behov av långsiktiga socialpreventiva åtgärder, såsom att minska riskfaktorer, samt öka skyddsfaktorer, hos barn och unga. Behov av insatser konstaterades finnas till flera målgrupper, riktade direkt till barn och ungdomar, riktade till föräldrar, samt insatser riktade mot professioner som möter ungdomar i sitt yrke. Det konstaterades även att samverka kring dessa ungdomar behövde förstärkas, framför allt avseende skola, socialtjänst, polis och fritid.

Under slutet av 2022 startade SSPF (Samverkan socialtjänst, skola, polis och fritid) upp i kommunen och hade under 2023 flertalet pågående insatser. Flertalet insatser genomfördes även riktat mot problembilden. Dessa insatser behöver samköras och utökas.

4.2.2 Arbetsgrupp

Arbetsgruppen bör fortsatt ledas av Trygghets- och säkerhetsenheten, i nära samverkan med polis, och bestå av:

- Samordnare från Trygghets- och säkerhetsenheten
- Socialkontoret- både myndighet och öppenvård, SSPF
- Utbildningskontoret – Skola, EVA (Enhet för vägledning och arbete)
- Kultur och fritidskontoret - skapande, fritidsgårdar, föreningsliv
- Representant från fält
- Polis

Andra relevanta aktörer:

- Utbildningskontoret - Förskola, Elevhälsa
- Kultur och fritid - bibliotek
- Näringslivet
- Civilsamhället
- (Kriminalvården)
- Bostadsbolag
- Region – BUP, ungdomsmottagning med flera

4.2.3 Riktning för arbetsgruppen

- Arbetet behöver kopplas ihop med arbetet med SSPF och BOB (Barn i organiserad brottslighet), men även ha en nära dialog med arbetsgrupper kring GVI (Gruppvåldsintervention) och SIG (Social Insatsgrupp) för att tydliggöra ansvarsområden och avgränsningar.
- Identifiera ungdomar i risk och säkerställa att de tidigt får den hjälp och stöd de behöver.
- Stärka och stödja föräldrar i deras föräldraansvar.
- Åtgärder riktade både till ungdomar, föräldrar, personal som möter ungdomar samt civilsamhälle.

4.3 Minska våld i nära relationer

4.3.1 Bakgrund

Våld mot kvinnor och barn är ett stort samhällsproblem. Våld kan ex. vara fysiskt, psykiskt, ekonomiskt eller sexuellt. Det kan handla om grovt och allvarligt våld och är oftast utfört av män och riktat mot kvinnor och barn.

Våldet kan leda till stort lidande, oro och otrygghet i hemmet samt innebära stora kostnader.

Barn kan vara brottsoffer i dubbel bemärkelse, antingen att de bevittnat våld eller själva utsatts för våld i någon form. Upplands-Bro kommun har ett större antal anmälningar gällande grov kvinnofridskränkning för en kommun av dess storlek och följaktligen även en högre andel barnfridsbrott, det vill säga barn som bevittnat våld i hemmet. Det är svårt att dra slutsatser från detta då det kan bero på kommuners sammansättningar eller andra faktorer men det behöver analysers vidare.

Barn och unga är en utsatt grupp och konsekvenser av att ha upplevt våld för barn kan vara traumatiserande och begränsande och kan leda till bristande skolgång, svårigheter med anpassning i samhället med eventuell kriminalitet som följd och eventuellt egen våldsutövning.

Största andelen av misshandelsbrott i kommunen rör kvinnor över 18 år utsatta för våld av närstående inomhus. Det brott, i Upplands-Bro kommun, som ökar mest är våld i ungas relationer, sett till antal anmälningar till socialkontoret.

I problembilden ingår även hedersrelaterat våld och förtryck vilket statistiskt sett är relativt osynliga brott, sannolikt på grund av stort mörkertal.

Dessa brott bör dock ändå uppmärksammas och prioriteras.

4.3.2 Arbetsgrupp

Arbetsgruppen bör fortsatt ledas av Socialkontorets öppenvård, i nära samverkan med polis, och bestå av:

- Samordnare från Trygghets- och säkerhetsenheten
- Socialkontoret - både myndighet och öppenvård
- Personalavdelningen
- Kommunala bostadsbolag
- Polis

- Civilsamhället - kvinnojour
- Region – ungdomsmottagning, med flera

Andra relevanta aktörer:

- Utbildningskontoret - Skola/förskola, Elevhälsa
- Kultur och fritid - fritidsgårdar, föreningsliv
- Personalavdelningen (som arbetsgivare)

4.3.3 Riktning för arbetsgruppen

Analysera orsakerna till den något högre anmälningsstatistiken jämfört med andra kommuner av liknande storlek.

Utveckla samverkan i kommunen med övriga aktörer.

4.4 Minska skadegörelse

4.4.1 Bakgrund:

Upplands-Bro kommun strävar efter en attraktiv, levande och hållbar kommun med karaktär av småskalighet och landsbygd (Kommunplan 2024).

En miljö fri från skadegörelse är i sig brottsförebyggande i enlighet med Broken windows- teorin. En miljö där skadegörelse, såsom krossade fönster eller klotter förekommer ger intrycket av att en plats är ovårdad och lämnad utan kontroll, vilket ökar risken för att ökad skadegörelse eller andra brott ska ske på platsen. Skadegörelsen drabbar därmed inte enbart den som blir direkt drabbad av förstörelsen, utan även samtliga invånare och besöksnäring som vistas på platsen, i form av ökad risk för brottslighet och ökad upplevd otrygghet.

Skadegörelse förekommer i olika former, mest förekommande är klotter. I Upplands-Bro kommun består klottret främst av olika ”tags”, ritade eller sprayade, i exempelvis tunnlar, på vägbanor, vägskyltar, bänkar och papperskorgar. Detta sker i hela kommunen, men framför allt i Kungsängen. En ökning har skett det senaste året. Utöver detta kom under 2023 en relativt ny form av skadegörelse med klistermärken på diverse skyltar, papperskorgar, belysningsarmatur med mera.

Skadegörelse står för stor del av kommunens anmälda brott och är något som varje år bidrar till stora kostnader för kommunen, med en stor ökning det senaste året.

4.4.2 Arbetsgrupp

Arbetsgruppen bör ledas av Trygghets- och säkerhetsenheten tillsammans med Gatu- och fastighetsenheten och bestå av:

- Samordnare från Trygghets- och säkerhetsenheten
- Samhällsbyggnadskontoret
 - Gatu- och fastighetsenheten
 - Plan- och markenheten
 - Projektenenheten
- Kommunikationsavdelningen
- Kultur och fritidskontoret – genom skapande projekt, bibliotek, fritidsgårdarna
- Kommunfastigheter - förvaltare
- Bostadsbolag

Andra relevanta aktörer:

- Utbildningskontoret
- Föreningsliv
- Dialogvärdar
- UngKraft
- Återförsäljare (Biltema) och föreningar

4.4.3 Riktning för arbetsgruppen

- Utökad kartläggning för att se över specifika tags, utsatta platser med mera, bland annat med hjälp av EMBRACE systemverktyg.
- Se över rutiner för att snabbt hantera uppkommen skadegörelse.
- Förenkla anmälningsvägar för att snabbt kunna få vetskap om uppkommen skadegörelse.
- Utbilda/informera allmänheten (med fokus ungdomar/unga vuxna) om kostnaderna för skadegörelse (konsekvenserna).
- Genom delaktighet öka kollektiv förmåga avseende att skapa en trygg och trevlig plats fri från skadegörelse.

4.5 Förhindra välfärdsbrott

4.5.1 Bakgrund

Välfärdsbrott påverkar vårt demokratiska system på flera sätt. Dels försvinner offentliga ekonomiska resurser ut till personer och verksamheter som de inte var menade för och används för bland annat brottsliga ändamål, dels utsätts tjänstepersoner och förtroendevalda för otillåten påverkan. Detta kan leda till

att en begränsas i sin roll, till en tystnadskultur och till att en avslutar sin tjänst eller sitt uppdrag. Det kan också påverka medborgarnas tillit till det demokratiska systemet och parallella samhällen kan uppstå.

Det arbete som ska genomföras mot välfärdsbrottslighet i Upplands-Bro kommun handlar om mer än pengar. Det är en demokratifråga.

I en återrapportering till kommunstyrelsen i september 2023 framkom att det finns risker för välfärdsbrottslighet hos de olika kontoren inom Upplands-Bro kommun. Det är tydligt att arbetet med välfärdsbrottslighet ska vara en fråga för kommunen i helhet och att samtliga kontor och bolag behöver delta i den kommande utvecklingen. Det finns idag rutiner, kontroller och en medvetenhet, men detta behöver utvecklas ytterligare. Genom det kontorsövergripande arbetet kan det säkerställas att goda erfarenheter, rutiner och förhållningssätt delas.

Ansvar för att samordna arbetet åligger Trygghet- och säkerhetsenheten på kommunledningskontoret. Samtliga kontor kommer att vara delaktiga och ansvara för den egna utvecklingen både genom att delta i det kontorsövergripande arbetet och genom att implementera nya rutiner och förhållningssätt, samt att säkerställa att arbetet mot välfärdsbrottslighet har resurser och prioriteras. Arbetet är långsiktigt och kommer att behöva utvecklas kontinuerligt över tid.

Det underlag som tas fram ska innehålla en plan för hur utvecklingsarbetet ska genomföras och exempelvis innehålla bland annat vilken definition och eventuella avgränsningar som ska gälla, målsättning, aktiviteter och utbildningar som planeras, tidplan, organisation både för samordning och för det kontorsövergripande arbetet, samt tydliggöra ansvarsfördelning i det fortsatta arbetet samt roller och mandat.

4.5.2 Arbetsgrupp

Arbetet leds av Trygghets- och säkerhetsenheten.

4.5.3 Riktning för arbetsgruppen

- Kunskapshöjande insatser.
- Skapa tydliga processer och rutiner.
- Omvärldsbevaka och börja bygga nätverk med andra kommuner och myndigheter.

5 Kunskapshöjande insatser

Under arbetet med framtagandet av kommunens lägesbild, samt åtgärdsplan, framkom behov av kunskapshöjande insatser avseende brottsförebyggande arbete. Detta behövs inom flera kontor, och en inventering av behoven behöver göras.

Arbetet bör ledas av Trygghets- och säkerhetsenheten, med hjälp av beredningsgruppen, och innefatta:

- Identifiera målgrupper med behov av kunskapshöjande insatser.
- Ta fram förslag på utbildning.
- Presentera behov och förslag på utbildning, inklusive kostnadsförslag, för chefssamrådet.
- Efter beslut genomföra utbildning.
- Innan och efter utbildningsinsatser görs en mätning av kunskapsnivån inom brottsförebyggande arbete.

Genomförs under de kommande två åren.

6 Uppföljning och utvärdering

Arbetet ska bedrivas så effektivt som möjligt, och behöver därför utvärderas och följas upp ordentligt.

Åtgärdsplanen ska följas upp och revideras utifrån aktuell lägesbild som tas fram vartannat år.

Åtgärdsplanens delar följs upp enligt följande:

- Finns organisation på plats utifrån beslutad struktur, hur har denna fungerat, fungerar syftet med tilltänkt organisation?
- Finns arbetsgrupper för de prioriterade områdena, (finns SMARTa mål⁵), finns handlingsplan och uppföljningar av dessa?

Åtterrapporering av arbetsgruppernas arbete presenteras för chefssamrådet en gång per termin.

Arbetsgruppernas arbete följs upp med stöd av följande frågor:

- ✓ *Fungerar syftet med insatsen vi formulerat?*
- ✓ *När vi rätt målgrupp?*
- ✓ *Verkar aktiviteterna/åtgärden fungera för de tänkta resultaten?*
- ✓ *Kan vi säga något om resultaten?*

Kunskapshöjande insatser ska följas upp utifrån:

- ✓ *Är målgrupper identifierade?*

⁵ SMARTa mål står för: Specifika Mätbara Acceperade Realistiska och Tidsatta

- ✓ *Har förslag på utbildning tagits fram och beslutats om?*
- ✓ *Har utbildning genomförts?*
- ✓ *Mäta effekten av kunskapshöjande insatser genom en före- och eftermätning av målgruppens kunskap.*

Referenslista

Lag (2023:196) om kommuners ansvar för brottsförebyggande arbete | Sveriges riksdag (riksdagen.se)

Regeringens skrivelse 2023/24:68 Barriärer mot brott – en socialpreventiv strategi mot kriminella nätverk och annan brottslighet

Upplands-Bro Kommun Kommunplan 2024 med planering för 2025–2026. (2023)

Bilaga 1

1.6 Prioriteringskriterier

Vi ställs inför problemet i vårt arbete att det potentiellt sett finns många områden och problembilder vi kan välja att fokusera på. För att fatta välgrundade och effektiva beslut om detta använder vi prioriteringskriterier.

Prioriteringskriterier för val av problembilder att fokusera

Nedanstående sex kriterier använder vi i vår prioritering av vilka problembilder vi väljer att aktivt lägga resurser på. Vi fokuserar alltså problembilden med analys, insatser och uppföljning om ett eller flera av kriterierna uppfylls. Samtliga kriterier behöver inte uppfyllas för att vi i vår samverkan ska fatta beslut om att fokusera den aktuella problembilden men ju fler kriterier som uppfylls desto högre prioritering får problemet i vårt arbete.

1. Viss typ av brott/händelse eller upplevd otrygghet/rädsla för brott som är upprepad och relativt vanligt förekommande, eller som är extrema, eller som har ökat.
2. Brott/händelser eller upplevd otrygghet/rädsla för brott som är upprepad och koncentrerad till vissa specifika platser eller stråk/gator. Vi söker efter hot spots och hot times med hjälp av information från exempelvis senaste året för att få större mängd data att studera och kan då tydligare se mönster och studerar sen om platsen/stråket fortfarande i nutid är hot-spot genom att studera hur det sett ut på platsen senaste kvartalet. Vilka veckodagar och tider på dygnet (hot times)?
3. Brotten/händelserna är synliga i lokalsamhället och kan påverka människors trygghet/otrygghet och rädsla för brott, t.ex. problematik/brott som medborgare önskat att polisen fokuserar på i medborgarlöften.
4. Särskilt utsatta grupper är utsatta (t.ex. barn, äldre, funktionsnedsatta) eller särskilt skyddsvärda samhällsobjekt är utsatta (t.ex. viktiga/särskilt

skyddsvärda objekt såsom förskolor, skolor, vårdinstanser, polisstationer, etc.) eller platser som på andra sätt kan anses vara strategiskt viktiga att de fungerar väl och som är utsatta (t.ex. platser där många människor vistas eller transporteras, såsom centrum/city, resecentrum, gallerior, etc) för brotten/händelserna eller upplever otryggheten/rädslan för brott.

5. Brotten/händelserna eller den upplevda otryggheten/rädslan för brott kostar samhället mycket pengar här och nu (t.ex. klottersanering, byte av krossade fönsterrutor) men även på längre sikt (t.ex. långvarigt stöd och vård av offer för allvarligt våld).

6. Brotten/händelserna eller den upplevda otryggheten/rädslan för brott kan potentiellt påverkas/minskas av verksamheternas möjliga insatser/åtgärder. Om vi inte kan påverka så lägger vi inte resurser på det – dock kommunicerar vi vidare till parter som kan göra något.

Prioriteringskriterier för val av områden att fokusera

För prioritering av områden att fokusera förebyggande insatser till inom en kommun eller stadsdel (dvs. ett bostadsområde eller en del av ett bostadsområde) använder vi för det mer långsiktiga förebyggande arbetet ett antal kriterier för prioritering. Dessa kriterier kan också baserat på forskning anses vara grogrunder för kriminalitet och är därför saker som vi i ett sådant område riktar insatser till för att förändra. Dvs. i ett område med hög arbetslöshet och låg utbildningsnivå fokuserar vi insatser på att förändra detta, för att åstadkomma minskad risk för att människor som växer upp och lever i området ska uppleva otrygghet, rädsla för brott eller börja eller fortsätta begå brott.

Vi prioriterar för vårt mer långsiktiga förebyggande arbete områden med:

1. Hög andel boende i området som uppger att de upplever sig otrygga och eller uppger att de är rädda att drabbas av brott i området.

2. Hög andel vuxna boende i området i arbetsför ålder som är arbetslösa eller på annat sätt inte i arbete pga. långtidssjukskrivning, etc.
3. Hög andel vuxna boende i området utan gymnasial utbildning eller unga utan slutbetyg från gymnasium.
4. Hög andel boende i området som är unga; under 18 år.
5. Hög andel vuxna boende i området som inte röstar i kommun- eller riksdagsval (indikerar utanförskap).
6. Närvaro av någon form av organiserad brottslighet i området i form av exempelvis droghandel.

För att vi ska prioritera insatser i ett område kan det räcka med att ett av ovanstående kriterier uppfylls. Ofta uppfylls dock flera kriterier i områden dit vi riktar insatser och sannolikt är det så att ju fler av kriterierna som uppfylls desto högre risk för de boende och desto större behov av insatser har området ifråga.

Vi anser att det är viktigt att kartlägga alla dessa kriterier i alla våra områden i kommunen kontinuerligt. Det finns officiell statistik på dessa saker så den använder vi och tar fram årligen. Vi ser det som mycket viktigt att inte vänta med insatser i ett område om vi ser att något av kriterierna skulle förändras i negativ riktning i det området. Vi väntar alltså inte med insatser tills det att området uppfyller flera kriterier.

Bilaga 2

Upplands-Bro Kommuns brottsförebyggande arbete

Handlingsplan mall arbetsgrupper

Orsak	Åtgärd	Operativa mål	Ansvarig	Organisering	Ekonomi	När	Uppföljning